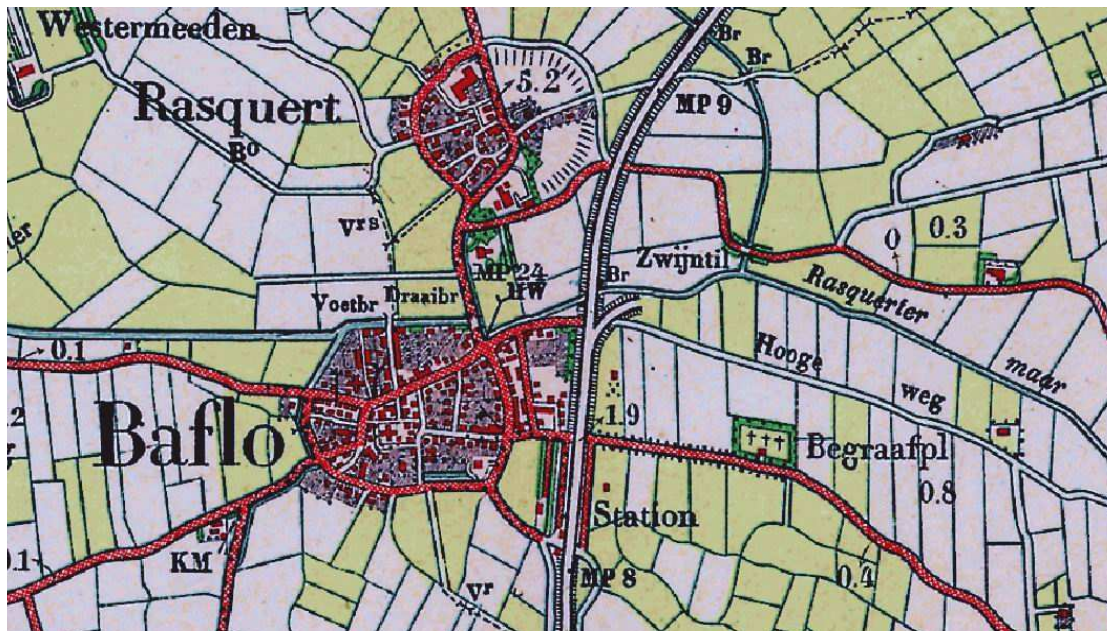

Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo, gemeente Winsum
Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen
gemeente: Winsum
plaats: Baflo
toponiem: Kwekerij Brandenburg/Bedrijventerrein Baflo
bevoegd gezag: gemeente Winsum
opdrachtgever: BügelHajema
uiterste coördinaten: noord 230.475/598.241
oost 230.597/598.076
zuid 230.448/597.949
west 230.264/598.135
kaartblad: 07B
CIS-code: 39195
onderzoeksnummer:
beheer documentatie Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Winsum en E-depot
uitvoerder: Libau
auteur M. de Jong MA
autorisatie drs. J. Molema
telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo, gemeente Winsum

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door mw. M. Plantenga, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo (zie figuur 1). Gelegen ter weerszijden van het treinspoor. Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen tot uitbreiding van de bebouwing van Kwekerij Brandenburg en toekomstige bouwplannen voor de nu nog braakliggende terreinen op het bedrijventerrein. De gebieden waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt hieronder verder aangeduid als plangebied; waar nodig specifiek aangeduid als westelijk (Kwekerij Brandenburg) en oostelijk plangebied (Bedrijventerrein Baflo).

Figuur 1: Plangebied Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo. Het plangebied is met een rode lijn omgegeven (Topografische Atlas Groningen).

Informatie

Baflo ligt in het wierdenlandschap van Noordwest Hunsingo. Baflo was de hoofdplaats van het Halfambt. De wierde is opgeworpen in de ijzertijd. Het plangebied bevindt zich ten oosten van de wierde Baflo.

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen is het plangebied in verband met de bebouwing slechts gedeeltelijk gekarteerd (zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). Gelet op de omgeving ligt het gehele plangebied op een kwelder- of oeverwalachtige vlakte (code Mv9). Langs de noordrand van het plangebied wordt de Rasquerdermaar aangegeven als (oude) kreek. Ook op de bodemkaart is het plangebied slechts gedeeltelijk gekarteerd. In het oosten van het plangebied bestaat de bodem uit kalkarme poldervaaggronden (codes Mn25C en Mn15C; zie bijlage: Kaart archeologie). De verhogingen van de wierden en de hogere ligging van de oeverwal(achtige vlakte) zijn duidelijk herkenbaar op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; zie figuur 2). Het plangebied ligt boven NAP (www.ahn.nl).

Op het kadastrale minuutplan (Baflo, sectie D, blad 3) uit het begin van de 19^e eeuw is het plangebied onbebouwd en in gebruik als bouwland en weiland (watwaswaar.nl; zie bijlage: Kadastrale minuut). De Hoogeweg ten noorden van het plangebied en de Tinallingerweg ten zuiden ervan zijn dan al aanwezig. Ook in het midden van de 19e eeuw is het plangebied nog onbebouwd getuige de historische atlas van 1851-1855. In het begin van de 20e eeuw is het westelijk plangebied al bij de bebouwde kern van Baflo getrokken, het gaat om kleinschalige bebouwing en/of tuinen. In het oostelijk plangebied bevindt zich dan één woning (zie bijlage: Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart). Ook de in 1893 geopende spoorlijn van Groningen naar Roodeschool is weergegeven. Vanaf 1962 wordt een toename van de bebouwing in het oostelijke plangebied op het kaartmateriaal weergegeven, waaronder een fabriek (watwaswaar.nl). Deze bebouwing bevindt zich aan de westelijke rand, grenzend aan de bebouwde kern van Baflo en tussen het Rasquerdermaar en de Hoogeweg. De bodem zal hier door de recente bebouwing verstoord zijn.

Figuur 2: Hoogteverschillen in en rondom het plangebied (www.ahn.nl). Het plangebied ligt binnen de cirkel.

Het plangebied maakt geen deel uit van een AMK-terrein, ook zijn in het plangebied geen archeologische waarnemingen gedaan (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database Archis). In de nabije omgeving van het plangebied bevinden zich meerdere AMK-terreinen (zie bijlage: Kaart archeologie). Het betreft de wierden Baflo en Rasquert met een begindatering in de ijzertijd en de wierde Tinallinge uit de vroege middeleeuwen; de borgterreinen Meijma, Ter Weer en Sasmaborg uit de late middeleeuwen en/of nieuwe tijd en het laat-middeleeuwse kloostervoorwerk Westermeeden. De meeste waarnemingen in de omgeving hebben betrekking op de AMK-terreinen. De overige waarnemingen betreffen aardewerk en botmateriaal uit de late ijzertijd/Romeinse tijd en (late) middeleeuwen (nummer 57707), aardewerk uit zowel de vroege als late middeleeuwen en vuursteen zonder nadere datering (nummer 47134/44781).

De archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Winsum geeft aan dat in het grootste deel van het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt (RAAP, 2008). Alleen het gedeelte tussen het Rasquerdermaar en de Hoogeweg is, in verband met de industriële bebouwing, vrijgesteld van verder onderzoek (zie figuur 3).

Figuur 3: Baflo op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Winsum. Het plangebied ligt binnen de cirkel. Voor het lichtrode gebied geldt een hoge verwachting, het grijze gebied is vrijgesteld van verder onderzoek.

Overweging en advies

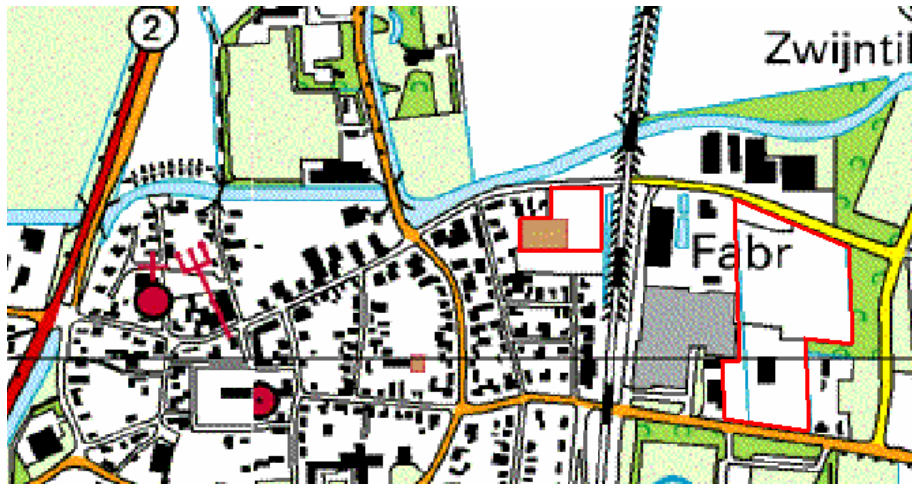
Het plangebied ligt op een oeverwal nabij de wierde Baflo. Gezien de bodemgesteldheid en de hogere ligging bestaat in het plangebied kans op het aantreffen van archeologische resten uit de ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen. Vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw is in het oostelijke plangebied de strook langs de spoorlijn

vrij intensief bebouwd geweest wat bodemverstoring ten gevolge zal hebben gehad. Een deel van het plangebied is al vrijgegeven in verband met de aanwezige industriële bebouwing.

Geadviseerd wordt om in het westelijke plangebied (kwekerij Brandenburg) de hoge verwachting aan te houden. Hier is vervolgonderzoek aan de orde bij ingrepen die groter zijn dan 200 m². In het oostelijke plangebied is vervolgonderzoek alleen in de oostelijke helft ervan aan de orde (zie figuur 4). Ook hier geldt dat bij ingrepen groter dan 200 m² veldonderzoek aan de orde is. Het veldonderzoek dient te bestaan uit een gutsbooronderzoek (guts van 3 cm doorsnede) van 5 boringen per hectare, regelmatig verdeeld over het plangebied. De boringen dienen te reiken tot in de natuurlijke kwelderafzettingen.

In de overige delen van het plangebied is archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Mochten in dit deel van het plangebied onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan dient dit zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (gemeente Winsum) en bij Libau.

Figuur 4: De locaties in het plangebied waar vervolgonderzoek aan de orde is liggen binnen de rode lijnen.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo;
- Kadastrale minuut;
- Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Archeologische verwachtingskaart en beleidskaart, Regio Noord-Groningen. Beek, J.L. & P.C. Vos, 2008. *Regio Noord Groningen, Gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsum, Appingedam en Delfzijl. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1732.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-PRojekt Uitgevers, Groningen.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M., 2003. *De Atlas van Kooper. Oude kaarten van de provincie Groningen*. Profiel Uitgeverij, Bedum.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stiboka Wageningen.

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
 paleolithicum laat A
 paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.
tot 300000 C14
300000 – 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 -8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.
8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 -4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
 neolithicum vroeg A
 neolithicum vroeg B
neolithicum midden
 neolithicum midden A
 neolithicum midden B
neolithicum laat
 neolithicum laat A
 neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.
5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
 bronstijd midden A
 bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.
2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.
800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
 Romeinse tijd vroeg A
 Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
 Romeinse tijd midden A
 Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
 Romeinse tijd laat A
 Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.
12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
 middeleeuwen vroeg A
 middeleeuwen vroeg B
 middeleeuwen vroeg C
 middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
 middeleeuwen laat A
 middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.
450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

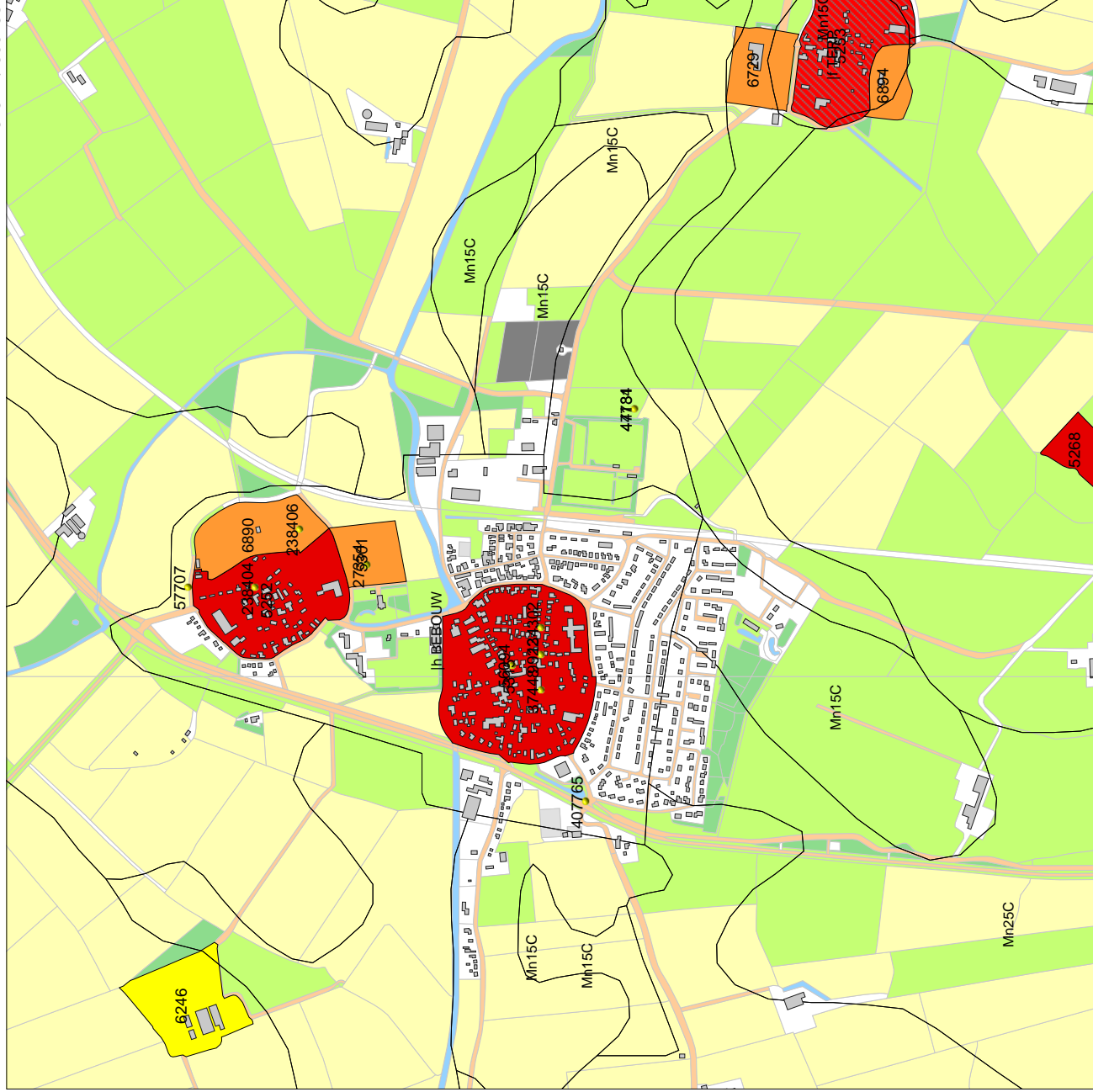
1500 – heden
1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 – heden

Kaart archeologie Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo

Combinatiekaart van AMK, bodemkaart en Archis

231517 / 599156

27-01-2010

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - HUIZEN
 - BODEM ((c)Alterra)
- MONUMENTEN
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)
 - bebouwd gebied
 - doorlopende wegen
 - bos
 - bouwland
 - welland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik

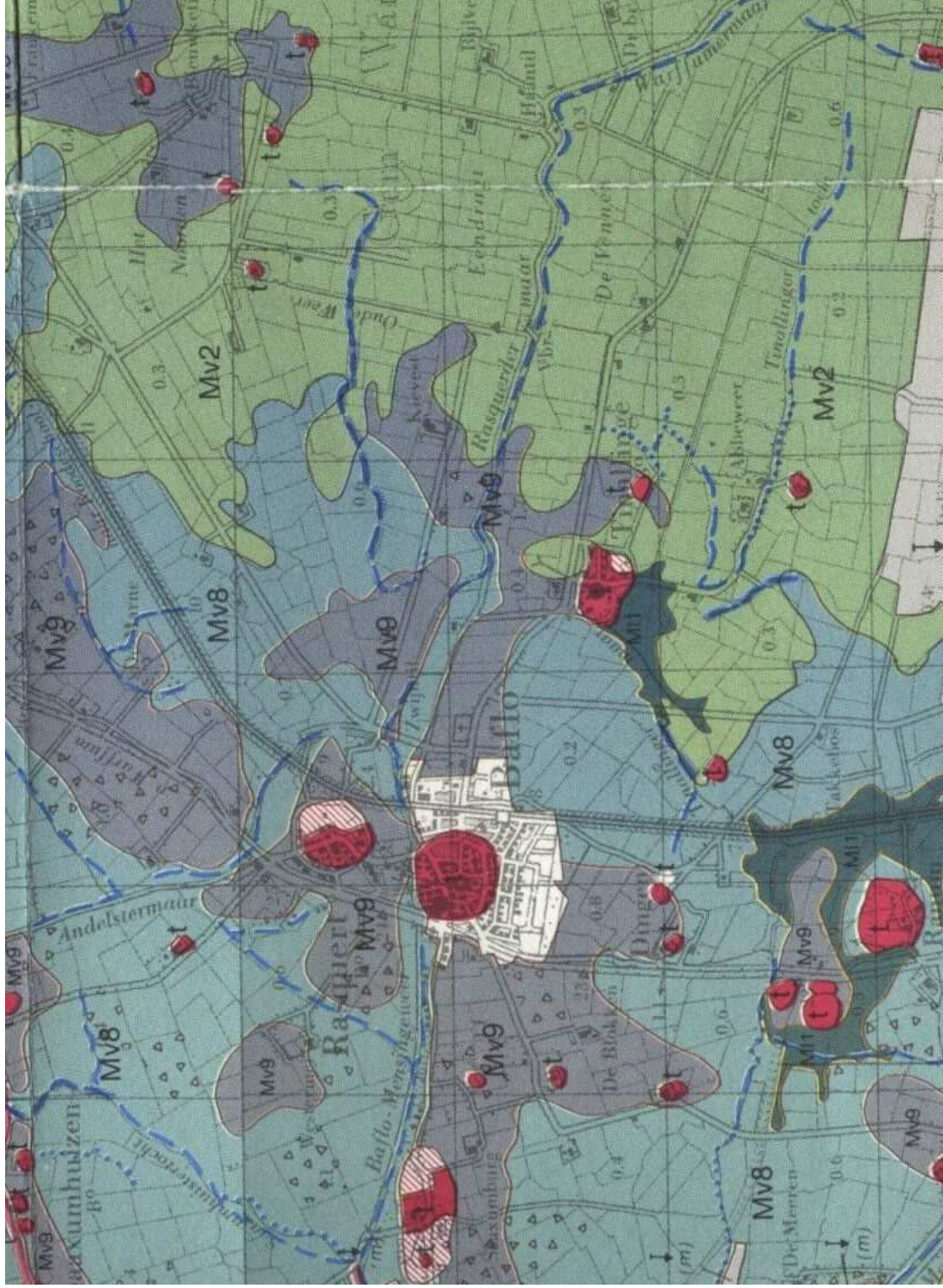

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

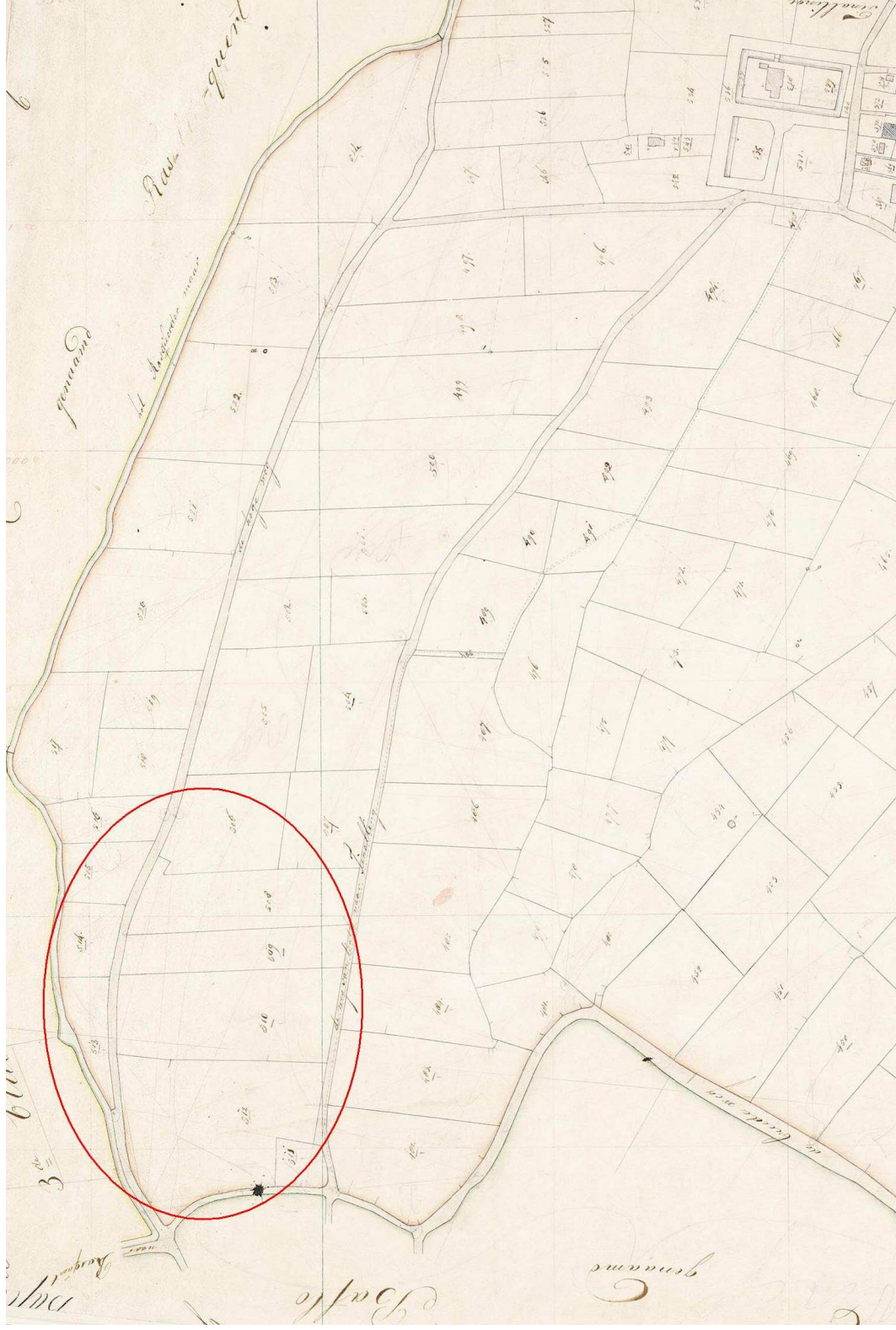
229076 / 596716

Uitsnede fysisch geografische kaart Baflo en omgeving

Kadastrale minuut plangebied Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo

Het plangebied is rood omlijnd

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: plangebied Kwekerij Brandenburg en Bedrijventerrein Baflo te Baflo

